

Samtliga bilder är ur Ariel Siegerts färgopera
»Violetta«, med Anhaltisches Theater i Dessau,
som handlar om murar som upprättas och
faller, tid och rum som upphör.

SAMTLIGA FOTON: CLAUDIA HEYSEL

Bauhaus löste upp gränser och rev murar. Så även koreografen och regissören Ariel Siegert när hon tolkar Kandinskys färgopera »Violett«. Som elev till legendariska Palucca, som stod Kandinsky och Paul Klee nära, förvaltar hon Bauhaus idé om totalteater för vår tid. Marie Starck har träffat henne och sett Bauhausinspirerad scenkonst.

Totalteater 2.0 i Bauhaus anda

I ÅR FIRAR BAUHAUS hundra år, en rörelse som inte enbart influerat arkitektur och design utan också konst och scenkonst. Framför allt handlade det om en samling idéer med sociala och politiska implikationer, inte minst under de första mer experimentella åren.

Riktigt vad Bauhaus idéer står för kan vara svårt att sätta fingret på. Bauhaus är så mycket mer en attityd än en färdig produkt, långt från en »Bauhausstol« i stålrör och rotting som många av oss hade på 80-talet. De första experimentella åren i Weimar fanns det inslag av esoteriska experiment, medan tiden i Dessau var mer inriktad på konkret produktion.

Bauhauskolan sammanföll med mellankrigstiden, 1919–1933, och startade i samma provinsiala stad som Weimarrepublikens fördrag undertecknades, tvingades av politiska skäl till Dessau som blev den viktigaste tiden för rörelsen, och flyttade sedan kort till Berlin innan den förbjöds av nazisterna.

Vad har då Bauhaus med teater att göra? En hel del faktiskt. Jubileumsåret visar flera exempel på att skolans förste rektor Walter Gropius idéer om totalteater och konstnären Oskar Schlemmers lekfulla scenexperiment fortfarande lever kvar i dagens scenkonst och konstvärld.

En unik filmupptagning av Oskar Schlemmers legendariska »Triadisches Ballet« från 1922 visas fram till 27 januari i den stora utställningen »Original Bauhaus« på Berlinische Galerie i Berlin. Att smygfilma projek-

tionen med mobilkameran för privat bruk är tillåtet, men 1922 ansågs baletten vara provokativ och politiskt känslig.

PÅ RADIALSYSTEM I Friedrichshain – en scen för både barockmusik och modern dans av exempelvis Sasha Waltz i samma nyfikna och experimentella anda som Bauhaus – uruppfördes »Geometrisches Ballet«, en hommage till Oskar Schlemmers »Triadisches Ballet« av 84-åriga skulptören Ursula Sax, ett allkonstverk i gränslandet mellan skulptur, performance, dans, teater och musik. Sax dansskulpturer och nytolkningar utgör själva fundamentet för föreställningen och är skapade i moderna material, men med samma formkänsla och intensiva färgskala som Oskar Schlemmer använde – vitt, blått, rött, gult och grönt.

Det är lekfullt och humoristiskt. Kanske lite väl lättsamt. Men när hon kringgår Schlemmers färgskala och låter kostymerna bli grå händer något med rörelserna. Det geometriska upplöses och rörelserna blir både allvarligare, friare och mer sensuella. Mer tillgängliga för dagens publik.

Vill man se de färgglada och geometriska originalkostymerna från Schlemmers balett finns några bakom glas i nya Bauhausmuseet i Dessau, som invigdes i september av Angela Merkel. Köerna ringlade långa till den största Bauhaus-samlingen i världen. Invigningen följdes av scenkonstfestivalen Stage Total med gästspel från konstnärliga utbildningar i Europa.

Festivalens höjdpunkt var ändå uruppförandet av färgoperan »Violett«, koreografen Ariel Siegerts fria tolkning av Kandinskys sista verk för scen, på Anhaltisches Theater i Dessau. På scen ett helt balettkompani, en operakör, barnkör, musiker ur Dessau Anhalt filharmoniska orkester och en konstnär som skapar ett nytt verk inför publiken. En totalteater för alla sinnen, helt i Bauhaus anda. Samtidigt helt nutida.

– Bauhaus som idé känns fortfarande modern. Principen är att alla konstarter samverkar i ett allkonstverk, men de skapades aldrig enligt recept. Att återanvända gamla idéer är långtråkigt, anser Ariel Siegert när vi ses på ett hotell i närheten av det tillfälligt stängda Bauhaus-Archiv i Berlin, strax före premiär.

– Kandinsky skapade en associativ, inte narrativ teater, där färg och ljus, rörelse och dans, klang och musik var lika viktiga beståndsdelar. För att skapa teater och scenisk gestaltning hade det krävts mer anvisningar till regissören. Han skrev dialog och monologer, men det mesta har jag själv fått lista ut. Det är en utmaning för den egna kreativiteten.

»Violett« handlar om murar som upprättas och som faller. Tid och rum som upphör. Ett frirum skapas, fördomar raseras och ger möjlighet till en nystart – ett centralt budskap för Kandinsky, menar Ariel Siegert.

– Processen utvecklas långsamt, jorden snurrar, det blir alltid dag och natt, vi är fångna i ett system där vi ändå har möjlighet att vända situationen till något bättre. Jag ser →

→ denna uppbrotskomposition som framtidsmusik och som en stor möjlighet.

REGISSÖREN ARIAL SIEGERT har själv levt ett liv bakom en mur. Som en av de viktigaste östtyska regissörerna, koreograferna och en gång även dansolisterna, är hon utbildad i Dresden av den legendariska dansaren och koreografen Gret Palucca, som stod både Wassily Kandinsky och Paul Klee nära och som lät sig inspireras av Bauhaus filosofi i sin undervisning. På 20-talet tecknade Kandinsky fyra abstraktioner av Paluccas dans. Porträtt som skrivit in sig i konsthistorien.

Efter en period som chefskoreograf vid Anhaltisches Theater i Dessau var Arial Siegert under en period på 90-talet anställd vid Bauhaus egen scen, och satte bland annat upp Kandinskys »Der Gelbe Klang«.

– Det intresserade mig som forskningsprojekt och jag gjorde flera projekt där, exempelvis olika organiserade fester. Jag återskapade även Schlemmers vita fest, där alla var vitklädda.

Färgoperan »Violett« är dock ett betydligt mer komplex verk.

– Kandinskys text är svåräst så det är en blandning av hans och mina egna tankar. Jag ser Kandinsky som en samtalspartner som jag diskuterar med.

Det grafiska blir här till teater. En punkt är för Kandinsky ett väsen, och när en punkt sätts i rörelse skapas en linje, en väg och en handling. Hela färgkonceptet med starka signalfärger bygger på hur de påverkar ett rum, påverkar de olika karaktärerna och därmed också handlingen.

Redan som tioårig elev hos Gret Palucca i Dresden, fick Arial Siegert improvisationer i hemläxa att lösa konstnärligt, tillsammans med musiker.

– Vi behandlades som, och uppfostrades till fritt tänkande konstnärer som måste finna vår egen väg. Det har format hela mitt liv.

Arial Siegerts färgopera »Violett«, med Anhaltisches Theater i Dessau, där hon fritt tolkar Kandinskys sista verk för scen.

Denna koncentration av konstnärligt sökande och frihet som vi elever fick del av var inte oproblematiskt för henne som danslärare, men till stor glädje för oss valde Palucca att stanna kvar i DDR, när alla andra lämnade.

Även Palucca arbetade abstrakt och dansade hos vännerna Kandinsky och Klee.

– Hon arbetade bara med dem som gav henne kritik och förmedlade Bauhaus tankesätt i sin dansundervisning. Det fanns en osentimentalitet och öppenhet.

IDAG SER ARIAL SIEGERT en stor kreativ potential i den unga generationen dansare och ett nyväckt intresse för Bauhaus idéer.

– Gropius tillät individualitet. Studenterna hade en frihet, precis som jag hade i min skola där vi uppfostrades att själva experimentera och hitta en konstnärlig lösning. Att lära sig

genom egen erfarenhet och inte genom teori. Där har du huvudhemligheten med Bauhaus. Idag hittar du den pedagogiken mer inom konstvärlden än inom dansvärlden.

En svensk parallell till Paluccas teorier ser hon i Birgit Cullbergs dans.

– Jag träffade henne vid ett tillfälle. Hon var så stark, hennes dans så mänsklig, den uttryckte förståelse, värme och kärlek. Ofta utnyttjas dansare nästan som maskiner, hela mitt liv har jag strävat mot det motsatta.

Men även Ingmar Bergmans sätt att gestalta det djupt mänskliga tillhör samma idétradition.

– Jag skulle gärna arbeta i Sverige om jag fick tillfälle.

På grund av sin judiska börd och fria inställning till dans och individualitet mötte Palucca mycket motstånd från både Weimarrepubliken och DDR-regimen. Ändå valde hon att leva kvar i DDR. Det fanns dock fördelar med att växa upp i DDR, anser Arial Siegert, som ser begränsningar som en konstnärlig förutsättning.

– De gör en kreativ. Så länge man skapar med högsta intensitet.

MARIE STARCK

Fakta Bauhaus:

Bauhausskolan grundades 1919 av Walter Gropius, och lades ned 1933. Det var en skola för konsthantverk, formgivning och arkitektur. Några centrala personer var Walter Gropius, Johannes Itten, Oskar Schlemmer, László Moholy-Nagy och Mies van der Rohe. Lärare på skolan var dåtidens framstående konstnärer och arkitekter, exempelvis Wassily Kandinsky och Paul Klee.

Några andra Bauhaushyllningar under 2019:

I juni satte klubbägaren Schorsch Kamerun från punkbandet Goldene Zitronen upp ett »Das Bauhaus – Ein rettendes Requiem« på anrika Volksbühne i Berlin. En begravning av Bauhaus som museal institution för att istället rädda dess ursprungsidéer genom att kollektivt fira det nya, experimentella och oberäkneliga.

Bauhaus hyllas även i modets värld. I höst släpper svenska COS kollektionen »Archive Editions, Inspired by Bauhaus«, en hyllning till Bauhaus hundraårsjubileum och en tillbakablick på plagg som inspirerats av konstnärer knutna till Bauhaus.

I tyska tv-kanalen ZDF visas under hösten »Die Neue Zeit«, en tv-serie i sex delar där Bauhausskolans förste rektor Walter Gropius berättar Bauhaus historia ur sitt perspektiv.

»Vi behandlades som, och uppfostrades till fritt tänkande konstnärer som måste finna vår egen väg. Det har format hela mitt liv.« Arial Siegert

Arial Siegert är influerad av Bauhausrörelsens tankar om allkonstverket. Men hon vill inte återanvända deras idéer, utan istället vidareutveckla dem.